



ÕENDUSTEADUSE MAGISTRIÕPPEKAVAL 2022/2023 ÕPPEAASTAL KAITSTUD MAGISTRITÖÖD

SISUKORD

1. KODUS ELAVA TERMINAALSES SEISUNDIS INIMESE LÄHEDASTE VAJADUSED SAAREMAA JA MUHU VALLAS – KVALITATIIVNE UURIMISTÖÖ	2
2. EESTI TERVISHOIUKÕRGKOOLIDE ÕPPEJÕUDUDE TÖÖHEAOLU, TÖÖKOORMUS JA TÖÖKS VAJALIKE RESSURSSIDE TUGI: LÄBILÕIKEUURING	3
3. EESTI TERVISHOIUKÕRGKOOLIDE ÕPPEJÕUDUDE HINNANG OMA TÖÖHEAOLULE JA AMETIALASELE PÄDEVUSELE NING NENDE HINNANGUTE VAHELISED SEOSSED – LÄBILÕIKEUURING	4
4. LÄBIPÕLEMISE ESINEMINE EESTI ÄMMAEMANDATE SEAS NING SELLEGA SEOTUD TEGURID – LÄBILÕIKEUURING	5
5. EESTI ESMATASANDI TERVISEKESKUSTE ÄMMAEMANDATE TÖÖGA RAHULOLU – KVALITATIIVNE UURIMUS.....	6
6. TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOI FÜSIOTERAPEUDI ÕPPEKAVA LÕPETANUTE HINNANG OMA VALMISOLEKULE ERIALASEKS TÖÖKS – KVALITATIIVNE UURIMUS	7
7. TARTU TERVISHOIU KÕRGKOOIS "ÕED TAGASI TERVISHOIDU" KOOLITUSE LÄBINUD ÕEDEDE KOGEMUSED KUTSEALALE NAASMISEGA – KVALITATIIVNE UURIMUS.....	8
8. EESTI NAISTE FOOLHAPPE KASUTAMISE LEVIMUS PERIKONTSEPTSIOONI PERIOODIL JA SEDA MÕJUTAVAD TEGURID – VEEBIPÕHINE LÄBILÕIKEUURING.....	9
9. ABITURIENTIDE HINNANGUD NING OOTUSED KOOLIPÕHISELE SEKSUAALHARIDUSELE EESTI RIIGIGÜMNAASIUMIDES: KVANTITATIIVNE UURIMUS	10

Keidi Õispuu

Taust ja uurimisprobleem. Tervishoiusüsteemis on tõusutendentsis eakate inimese osakaal. Seoses vanuse kasvamisega elatakse kauem ka krooniliste haigustega – vähk, dementsus, krooniline südamepuudulikkus jne. Kroonilised haigused võivad muutuda terminaalseks haiguseks, kus arstid ei saa enam patsienti ravida, vaid saavad leevendada sümptomeid. Terminaalses seisundis inimene võib elada päevi, nädalaid, kuid ning isegi aastaid enne surma. Õed puutuvad inimestega kokku elukaare erinevatel perioodidel ja mitte ainult patsiendiga, vaid ka tema lähedastega. See omakorda on suurendanud tähelepanu lähedaste vajaduste suhtes. Eestis ei ole varasemalt uuritud lähedaste vajadusi, kui kodus elab terminaalses seisundis inimene. Tervishoiutöötajatele on oluline inimkeskne lähenemine, kus on tähtsal kohal lähedaste kaasamine ja toetamine. Kaasamiseks ja toetamiseks on oluline teada lähedaste vajadusi.

Eesmärk. Kirjeldada lähedaste vajadusi seoses kodus elava terminaalses seisundis inimese hooldusega.

Materjal ja meetodid. Magistritöö oli empiiriline, kvalitatiivne ja kirjeldav. Uuritavateks olid Saaremaa ja Muhu vallas elavate terminaalses seisundis inimeste lähedased. Uurimistöös osales 12 lähedast. Uuritavatega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu ja need toimusid ajavahemikus september-detsember 2021 a. Kõik intervjuud salvestati ja transkribeeriti sõna-sõnalt. Andmete analüüsimiseks kasutati induktiivset sisuanalüüsi.

Tulemused ja järeldused. Uurimistulemustest selgus, et lähedased vajavad informatsiooni, mis puudutab terminaalses seisundis olevat inimest. Abi saamise võimaluste kohta saadav informatsioon peab olema adekvaatne ja järjepidev. Haige seisundi kohta saadav info peab olema tõene ning lisaks vajavad lähedased hoolduseks vajalike oskuste õppimist. Vajadus toetussüsteemide järele hõlmab nii füüsilise abi, sotsiaalhoolekande teenuste ja toetuste vajadust kui ka spetsialisti konsultatsiooni. Lähedastele on tähtis enda ja terminaalses seisundis inimese rahulolu. Rahulolu saavutamiseks on oluline terminaalses seisundis inimese väärikuse ja soovidega arvestamine. Samuti vajavad lähedased toetust enda vaimse ja füüsilise kurnatusega toimetulekuks.

Autori andmed: Keidi Õispuu, MSc (õendusteadus), keidi.oispuu@gmail.com

Magistritöö juhendajad: Anne Vahtramäe, MD, MSc (õendusteadus), Evelyn Evert, RN, MSc (õendusteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace:

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/86a6b4dc-3ab6-4630-8d7c-5ae1616f298f/content>

Siiri Linde

Taust ja uurimisprobleem. Varasemad uurimistööd kirjeldavad, et õppejõudude kõrgem tööheaolu vähendab nende töölt lahkumise soovi. Optimaalne töökoormus ja tööks vajalike ressursside piisav toetamine aitavad tagada kõrgema tööheaolu. Jätkusuutliku ja kvaliteetse tervishoiualase hariduse pakkumiseks on oluline tagada õppejõududele kõrgem tööheaolu ja optimaalne töökoormus ning neid toetada.

Eesmärk. Kirjeldada Eesti tervishoiukõrgkoolide õppejõudude hinnanguid tööheaolule, töökoormusele, tööks vajalikele ressurssidele ja nende seoseid uuritavate taustamuutujatega.

Materjal ja meetodid. Läbilõikeuringu raames koguti andmeid elektroonse küsimustikuga „Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õppejõudude tööheaolu“ 2022. aastal. Uurimistöös osales 107 Eesti tervishoiukõrgkoolide õppejõudu (vastamismäär 49%). Andmeid analüüsiti kasutades kirjeldavat statistikat, ANOVA dispersioonianalüüsi ja t-testi.

Tulemused. Tulemustest selgus, et tööheaolu kirjeldavatest näitajatest hindasid õppejõud kõige kõrgemalt isiklikku tööheaolu. Õppejõudude rahulolu vaimse töökoormuse sobivusega oli madalam kui rahulolu füüsilise töökoormuse sobivusega. Tervishoiukõrgkoolide õppejõudude rahulolu tööandja toetusmeetmetega hinnati madalamalt kui tervishoiu teenustega. Õppejõudude hinnanguid tööheaolule, töökoormusele või tööks vajalike ressursside toele võivad mõjutada õppejõudude vanus, kaugtöö tegemine, mitmel töökohal töötamine, töötamise staaž ja alaealiste laste olemasolu peres.

Järeldused. Tulemustest võib järeldada, et Eesti tervishoiukõrgkoolide õppejõud hindavad sarnaselt varasematele uurimistulemustele enda tööheaolu üle keskmise heaks. Samas oli õppejõudude rahulolu vaimse töökoormuse sobivuse ja tööandja toetusmeetmetega madalam, mistõttu tuleks õppejõudude vaimsele töökoormusele ja nende toetamisele edaspidi rohkem tähelepanu pöörata.

Autori andmed: Siiri Linde, MSc (õendusteadus), lindesiiri@gmail.com

Magistritöö juhendajad: Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Mari Katariina Kangasniemi, PhD (terviseteadused)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace alates 31.12.2024

Marjaliisa Mikiver

Taust ja uurimisprobleem. Haridustöötajate tööheaolu võib kirjeldada kui nende töö ressursside ja koormustegurite tasakaalu. Tervishoiuvaldkonna õppejõududelt oodatakse pädevust nii tervishoiu- kui pedagoogika valdkonnast. Tervishoiukõrgkoolide õppejõudude tööd on viimastel aastatel mõjutanud nii kasvav vastuvõetavate üliõpilaste arv kui COVID-19 pandeemia. Tervishoiuvaldkonna õppejõudude heaolu ja pädevus mõjutavad tervishoiusüsteemi üldist kvaliteeti. Samas puuduvad teadmised Eesti tervishoiuvaldkonna õppejõudude tööheaolust ja seda mõjutavatest teguritest.

Eesmärk. Kirjeldada Eesti tervishoiukõrgkoolide õppejõudude hinnanguid oma tööheaolule ja ametialasele pädevusele ning nendevahelisi seoseid.

Materjal ja meetodid. Uurimistöö on empiiriline, kvantitatiivne ja kirjeldav. Uuritavateks olid Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis töötavad õppejõud. Andmeid koguti mõõdikuga “Sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õppejõudude tööheaolu – küsimustik”, millele vastas 99 õppejõudu. Andmeid koguti oktoobris 2021. Andmete analüüsimiseks kasutati kirjeldavat statistikat.

Tulemused ja järeldused. Uurimistöö tulemustest selgus, et tervishoiukõrgkoolide õppejõud hindasid oma tööheaolu ja ametialast pädevust heaks. Õppejõud, kes olid rahul nii pädevuste arendamiseks toimunud koolituste mahuga kui võimalusega oma pädevusi igapäevases töös rakendada, hindasid kõrgemaks ka nii oma isiklikku tööheaolu kui üldist õppejõudude tööheaolu oma töökollektiivis. Tulemustest võib järeldada, et korraldades õppejõududele piisavalt täiendkoolitusi ning pakkudes neile võimalusi oma pädevust kasutada, tõuseb ka nende tööheaolu.

Autori andmed: Marjaliisa Mikiver, MSc (õendusteadus), marjaliisa.mikiver@gmail.com

Magistritöö juhendajad: Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Mari Katariina Kangasniemi, PhD (terviseteadused)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace alates 31.12.2024

Grete Tamm

Taust ja uurimisprobleem. Läbipõlemine on kurnatusseisund, mis on tekkinud pikaajalisest haldamata tööstressist, ning mis mõjutab nii inimese enda heaolu kui ka tehtava töö kvaliteeti. Läbipõlemise laialdane levik viitab probleemidele töökeskkonnas ning võib viia tööjõupuuduseni. Arvestades ämmaemandate töö eripärasid, on nad ohustatud läbipõlemisest, mida kinnitavad varem mujal maailmas läbiviidud uurimistööd. Läbipõlemise leviku ja seotud tegurite teadmine on oluline vähendamaks selle edasist levikut ning tööjõu lahkumist. See on omakorda vajalik püsiva ja kvaliteetse ämmaemandusteenuse pakkumiseks.

Eesmärk. kirjeldada läbipõlemise levimust Eesti ämmaemandate seas ning sellega seotud sotsiaaldemograafilisi ja tööalaseid tegureid.

Materjal ja meetodid. Andmeid koguti kvantitatiivselt veebipõhise küsimustikuga suvel 2022 ning osalema olid oodatud kõik töötavad ämmaemandad ja abiämmaemandad. Läbipõlemise leviku tuvastamiseks kasutati Kopenhaageni läbipõlemise küsimustikku koos taustandmete küsimustega. Andmete analüüsimiseks kasutati kirjeldavaid statistiku- ning hii-ruut testi, ttesti, ANOVA dispersioonianalüüsi ning logistilise regressiooni mudelit.

Tulemused. Uurimistöö tulemustest selgus, et läbipõlemine on Eesti ämmaemandate seas mõõdukalt kuni laialdaselt levinud. Seos läbipõlemisega esines seitsmel sotsiaaldemograafilisel teguril, kus olulisemateks osutusid noorem vanus, emakeel ning laste olemasolu. Ühtlasi tuvastati 18 tööalast tegurit, millel oli seos läbipõlemise esinemisega. Läbipõlemisega olid oluliselt seotud rahulolu erinevate tööalaste aspektidega, lühem tööstaaž ja regulaarne ületunnitöö.

Järeldused. Läbipõlemise levik Eestis ning sellega seotud tegurid on sarnased varem läbiviidud uurimistöödega. On oluline, et praegusest enam pöörataks tähelepanu ämmaemandate töökeskkonna ja töötingimuste parandamisele. Edasist uurimist vajavad nii ämmaemandate heaolu pikaajalisemalt kui ka läbipõlemise mõju ämmaemandusabi kvaliteedile.

Autori andmed: Grete Tamm, MSc (õendusteadus), tammgrete@gmail.com

Magistritöö juhendajad: : Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Käthlin Vahtel, MSc (õendusteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace alates 01.07.2024

Leiki Karuse

Taust ja uurimisprobleem. Eestis arendatakse esmatasandi tervisekeskuste süsteemi alates 2016. aastast. Varasemalt töötasid ämmaemandad põhiliselt haiglates ja erakliinikutes, kuid alates tervisekeskuste süsteemi loomisest töötab iga aastaga aina enam ämmaemandaid esmatasandi tervisekeskustes. Tervisekeskustes töötavate ämmaemandate tööga rahulolu ei ole varem kirjeldatud. Samas on teada, et tervishoiutöötaja tööga rahulolu on tervishoiuteenuse kvaliteedi oluline komponent. Teadmised tervisekeskuste ämmaemandate tööga rahulolust annavad võimaluse hinnata tervisekeskuste süsteemi ämmaemandate vaatenurgast.

Eesmärk. Kirjeldada Eesti esmatasandi tervisekeskuste ämmaemandate tööga rahulolu.

Materjal ja meetodid. Uurimistöö oli empiiriline, kvalitatiivne ja kirjeldav. Uuringus osalemise kriteeriumiks oli töötamine ämmaemandana esmatasandi tervisekeskuses, suhtlustasandil eesti keele oskus ning nõusolek intervjuul osalemiseks. Andmete kogumine toimus 2022. aastal. Viidi läbi 15 poolstruktureeritud intervjuud, millest 14 kaasati andmete analüüsi. Andmeid analüüsiti temaatilise analüüsi abil.

Tulemused ja järeldused. Ämmaemandad kirjeldasid, et ühiskonnas esineb vähene teadlikkus ämmaemanda pädevustest ja ämmaemandusteenuse olemasolust tervisekeskustes. Ämmaemandad hindavad tervisekeskustes töötades oma autonoomiat, samas kirjeldati üksindustunnet, raskuseid teenuse alustamisel ja hirmu, et tööga seotud vastutus on liiga suur. Esineb probleeme töö- ja puhkeaja tasakaaluga ning läbipõlemist. Ämmaemandad kirjeldasid rahulolu koostööga tervisekeskuse töötajatega, kuid esines rahulolematust koostöös haiglatega ning taheti tõhustada koostööd günekoloogidega. Tervisekeskustes töötavad ämmaemandad soovivad osaleda oma kutseala arendamisel. Ämmaemandate tööga rahulolu mõjutavatele faktoritele on vaja edaspidi tähelepanu pöörata. Vajalik on optimeerida esmatasandi tervisekeskustes töötavate ämmaemandate töökoormust, tõhustada koostöövõimalusi haiglatega, luua tervisekeskuste ämmaemandate võrgustik ning mentorlusüsteem. Edaspidi vajab esmatasandi tervisekeskuste ämmaemandate tööga rahulolu täiendavat uurimist ning on vajalik uurida ka tervisekeskuste juhatajate ning haiglas töötavate günekoloogide rahulolu seoses ämmaemandusteenuse olemasoluga esmatasandil.

Autori andmed: Leiki Karuse, MSc (õendusteadus), leiki.karuse@gmail.com

Magistritöö juhendajad: : Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Käthlin Vahtel, MSc (õendusteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis DSpace alates 01.07.2024

Maria Suits

Taust ja uurimisprobleem. Kvaliteetse ja inimkeskse tervishoiuteenuse osutamiseks on vaja pädevaid erialaspetsialiste. Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis (TTHKK) on füsioterapeute koolitatud juba üle 20 aasta ning vähemalt iga viie aasta tagant on toimunud õppekava uuendamine. 2023.aastaks on planeeritud uus õppekava arendusperiood ja seega vajas füsioteraapia ja tervisekaitse osakond arendustegevusteks mh sisendit ka vilistlastelt. Uurimistöö tulemused annavad sisendi kõrgkoolile õppekava arenduseks, aga ka tööandjatele koolituste organiseerimiseks ja uue töötaja toetamiseks.

Eesmärk. Kirjeldada TTHKK füsioterapeudi õppekava lõpetanute hinnangut oma valmisolekule erialaseks tööks lähtudes füsioterapeudi kutsestandardis (tase 6) kirjeldatud pädevustest.

Materjal ja meetodid. Uurimistöö eesmärk oli kirjeldada TTHKK füsioterapeudi õppekava lõpetanute hinnangut oma valmisolekule erialaseks tööks lähtudes füsioterapeudi kutsestandardis (tase 6) kirjeldatud pädevustest. Uurimistöö tulemused annavad sisendi kõrgkoolile õppekava arenduseks, aga ka tööandjatele koolituste organiseerimiseks ja uue töötaja toetamiseks.

Tulemused. Füsioterapeudid olid valmis teostama füsioterapeutilist hindamist ja läbi viima sekkumist, sealjuures nõustati patsienti/klienti ja tugivõrgustikku. Peeti kinni ohutus- ja hügieeninõuetest ning ergonoomilistest töövõtetest. Raskusi valmistas tegelemine komplitseeritud juhtumitega. Oluliseks peeti head suhtlemisuskust nii patsientide/klientide kui ka kolleegidega. Kindlustunnet suhtlemisel aitas tõsta toetav meeskond. Peeti loomulikuks eetilist käitumist, kuid oldi kogetud ebaetiliste olukordade tekkimist patsientide poolt. Mõisteti pideva enesetäiendamise ja dokumenteerimise olulisust, kuid kohati ei osatud dokumenteerida lühidalt ja konkreetselt.

Järeldused. TTHKK füsioterapeudi õppekava lõpetanute ettevalmistus vastab füsioterapeudi kutsestandardis (tase 6) välja toodud pädevustele. Tulevikus tasuks uurida, millised on takistavad faktorid dokumenteerimisel. Õppekava arendusel tuleks tähelepanu pöörata õppemeetodite arendamisele.

Autori andmed: Maria Suits, MSc (õendusteadus), mariasuits@nooruse.ee

Magistritöö juhendajad: Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Anna-Liisa Tamm, PhD (liikumis-ja sporditeadused)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace alates 01.07.2024

Siiri Sats

Taust ja uurimisprobleem. Eestis on õdede puudus olnud probleemiks aastakümneid, selle leevendamiseks ei läbi Eestis piisav arv õdesid põhiõpet. Lisameetmena on oluline võimaldada mujale siirdunud õdedel tervishoidu naasta. Selleks ja nende õdede toetamiseks on Sotsiaalministeeriumi rahastusel 2015. aastal ellu kutsutud projekt „Õed tagasi tervishoidu“, mille raames korraldavad Eestis koolitusi Tartu Tervishoiu Kõrgkool ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. Koolituse läbimine aitab õdedel kaasajastada oma teadmisi ja oskusi ning annab tervishoiukorralduse infosüsteemist välja jäänud õdedele õiguse ennast registreerida ja seega taas õena töötada.

Eesmärk. Kirjeldada Tartu Tervishoiu Kõrgkoolis „Õed tagasi tervishoidu“ koolituse läbinud õdede kogemusi seoses kutsealale naasmisega.

Materjal ja meetodid. Kvalitatiivses, empiirilises ja kirjeldavas uurimistöös osales kuus õde. Andmete kogumiseks viidi nendega veebikeskkonnas BigBlueButton läbi avatud individuaalintervjuud perioodil jaanuar-aprill 2022. Intervjuud salvestati ja transkribeeriti sõna-sõnalt ja analüüsiti induktiivse sisuanalüüsi meetodil. Analüüsil moodustus 19 alakatgoriat ja viis ülakatgoriat.

Tulemused. Uuringu tulemustest selgus, et õdede kogemustel on täienduskoolitus väga vajalik ja kasulik, selle järgselt registreeritakse ennast õena ja soovitakse tööle asuda. Praktika osas kirjeldati valdavalt arendavaid kogemusi, kuid kvaliteedi tase on õdede kirjeldusel praktikabaasist ja juhendajatest sõltuvalt varieeruv. Tööd leiti kõige sagedamini olemasolevate kontaktide abil. Uuritavad, kes ei leidnud õena tööd või said õena töötades halva kogemuse osaliseks, siirdusid tööle muusse valdkonda, kuid jäid siiski lootusrikkaks tulevikus õena töötamise suhtes. Õena tööle asudes raskendasid ja toetasid sisseelamist erinevad töö, kolleegide ja õe enda isiksusega seotud tegurid. Kutsealale naasnud õdedel on värske vaade eemal oldud aja jooksul toimunud muutustele. Kitsaskohtadena kirjeldati õdede puudusest, suurest töökoormusest ja ebapiisavast töötasust tulenevaid probleeme. Positiivsena toodi välja meditsiinis toimunud arenguid ja õdede kuvandi paranemist ühiskonnas.

Järeldused. Kutsealale naasnud õed vajavad tööle asumisel rohkem emotsionaalset tuge ja osakonnaspetsiifilist väljaõpet nii süsteemselt kui indiviidide tasandil, kolleegide poolt. Uute oskuste omandamiseks ja pädevuste arendamiseks jääb õdedel vajalik abi, toetus ja mõistmine sageli saamata. Oluline on uurida milliseid sisseelamise programme pakutakse Eestis osakonda tööle asuvatele õdedele ning vastavalt õdede vajadusele neid juurde luua ja arendada.

Autori andmed: Siiri Sats, MSc (õendusteadus), siirisats@gmail.com

Magistritöö juhendajad: : Janne Kommusaar, MSc (õendusteadus), Jana Trolla, MSc (õendusteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace:

<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/7ca272a6-7eb7-4424-b2fb-f0414301d174/content>

Jevgenia Kravtšenko

Taust ja uurimisprobleem. Eestis, nagu ka mujal Euroopas, on alates 1990ndatest soovitatud rasedust planeerivatel naistel tarvitada 400 µg foolhapet päevas kuni raseduse 12. rasedusnädalani. Soovitused on mõeldud neuraalorü defektide esinemise ennetamiseks. Vaatamata ennetustööle pole Eestis neuraalorü patoloogiaga sündide arvukus vähenenud.

Eesmärk. Kirjeldada Eesti naiste foolhappe toidulisandina kasutamise levimust perikontseptsiooni perioodil ning selgitada foolhappe tarvitamise ja emapoolsete tegurite vahelisi seoseid.

Materjal ja meetodid. Uuritavateks olid sünnitusjärgses perioodis naised, kes täitsid veebipõhise küsimustiku. Soovituslikuks perikontseptsiooni perioodi aegseks foolhappe tarvitamiseks loeti vähemalt 400 µg foolhappe tarvitamist vähemalt 6 nädalat enne ja 12 nädalat pärast rasestumist. Emapoolsete tegurite ja foolhappe soovitusliku tarvitamise vaheliste seoste olulisuse mõõtmiseks kasutati hii-ruut testi ning kohandamata ja kohandatud regressioonianalüüsi. Uurimistöös osales 219 sünnitusjärgses perioodis naist.

Tulemused. Foolhappe soovitusliku tarvitamise määr oli 42,5% (n = 93; 95% uv 35,8-49,3). Ainsaks emapoolseks faktoriks, mis mõjutas oluliselt foolhappe perikontseptsioonilist kasutamist, osutus raseduse planeeritus - kohandatud regressioonianalüüsi põhjal oli planeeritud rasedusega vastanutel 8,3 korda suurem šanss foolhappe korrektseks tarvitamiseks kui planeerimata rasedusega uuritavatel (p = 0,001). Põhiliseks foolhappealaseks infoallikaks osutusid tervishoiutöötajad.

Järeldused. Perikontseptsiooni perioodi aegne foolhappe tarvitamine Eesti naiste seas pole optimaalne ning see ei ole piisav neuraalorü defektide ennetamiseks. Vajalik on foolhappe tarvitamise propageerimine viljakas eas naiste seas, isegi juhul kui rasedust ei planeerita, ning riiklike soovituste kaasajastamine, koos foolhappe tarvitamise soovitusliku ajastamise lisamisega.

Autori andmed: Jevgenia Kravtšenko, MSc (õendusteadus), j.kravtsenko@gmail.com
Magistritöö juhendaja: Janne Pühvel, MSc (õendusteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace:
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/b74361e6-b0c5-4415-a343-0fd2dd560936/content>

Merilin Tilk

Taust ja uurimisprobleem. Koolipõhisel seksuaalharidusel on oluline roll noorte heaolu ja seksuaaltervise tagamisel ning juurdepääsuõigus laiapõhjalisele seksuaalharidusele põhineb peamistel inimõigustel. Vaatamata kvaliteetse õppekavapõhise laiapõhjalise seksuaalhariduse eelistele, saavad ülemaailmselt vähesed lapsed ja noored oma eluks vastavasisulist ettevalmistust. Eestis ei ole varem uuritud riigigümnaasiumide abiturientide hinnanguid ning ootuseid koolipõhisele seksuaalharidusele.

Eesmärk. Kirjeldada Eesti riigigümnaasiumide abiturientide hinnanguid ning ootuseid koolipõhisele seksuaalharidusele.

Materjal ja meetodid. Uurimistöö oli kvantitatiivne ja kirjeldav. Valim moodustati mitmekihilise klastervalimi teel. Uurimistöö andmeid koguti 2022. aastal noorte seksuaalhariduse veebiküsimustikuga. Andmete analüüsimisse kaasti 74 abiturienti (vastamismäär 28%). Andmete statistiliseks analüüsimiseks kasutati andmetöötlusprogrammi STATA/IC 14.0. Andmete analüüsimiseks kasutati kirjeldavat statistikat, rühmadevaheliste erinevuste selgitamiseks kasutati hii-ruut testi ja t-testi.

Tulemused ja järeldused. Õpilaste peavad seksuaalhariduslike teemade käsitlemine koolis vajalikuks. Seksuaalhariduslike teemasid käsitleti peamiselt inimeseõpetuse ja bioloogia tundides. Õpilaste hinnangul teavad õpetajad seksuaalhariduslikest teemadest piisavalt ning ei tunne neid teemasid käsitledes piinlikkust. Ligi pooled õpilased arvasid, et seksuaalhariduslike teemade käsitlemine oleks pidanud algama varem ning teemadele pühendama rohkem aega. Koolis käsitleti kõiki küsimustikus välja toodud seksuaalhariduslike teemasid, kuid erineval määral. Samas soovivad õpilased paljude teemade kohta lisainformatsiooni. Õppemeetoditest peeti enim loenguid. Enim eelistatakse arutelusid väikestes rühmades. Seksuaalhariduslike tunde peaks andma mõnikord segarühmades ning mõnikord poistele ja tüdrukutele eraldi, kuid teemadering vajaks täpsustamist. Seksuaalharidus võiks olla multidistsiplinaarne õppeaine ning kajastada eksamites. Uurimist vajaks millist toetust vajavad õpetajad seksuaalhariduslike teemade käsitlemisel ning kas, kuidas ning millisel määral kaasata lapsevanemaid ja seksuaaltervise spetsialiste.

Autori andmed: Merilin Tilk, MSc (õendusteadus), merilin.lehismets@gmail.com

Magistritöö juhendajad: Janne Pühvel, MSc (õendusteadus), Kadri-Liina Vahula, MD (arstiteadus)

Töö täisversioon on kättesaadav Tartu Ülikooli digitaalarhiivis Dspace:
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/bd7fd317-f275-45a1-9a20-a4b1a6483de4/content>